

155. löggjafarþing 2024–2025.

Þingskjal x — x. mál.

Stjórnarfrumvarp.

Frumvarp til laga

um heimild fyrir ríkisstjórnina til að samþykkja hækkun á kvóta Íslands hjá
Alþjóðagjaldeyrissjóðnum.

Frá fjármála- og efnahagsráðherra.

1. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að samþykkja hækkun á kvóta Íslands hjá Alþjóðagjaldeyrissjóðnum úr 321,8 milljónum SDR í 482,7 milljónir SDR. Seðlabanki Íslands skal leggja fram það fé sem þarf til hækkunar kvótans, sbr. 2. mgr. 31. gr. laga nr. 92/2019, um Seðlabanka Íslands.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

1. Inngangur.

Frumvarp þetta er samið í fjármála- og efnahagsráðuneytinu. Með því er leitað heimildar fyrir ríkisstjórnina til að samþykkja hækkun á kvóta Íslands hjá Alþjóðagjaldeyrissjóðnum í tengslum við sextánda almennu endurskoðun á kvóta sjóðsins og fyrir Seðlabanka Íslands að leggja fram það fé sem þarf til hækkunar kvótans. Gert er ráð fyrir að kvóti Íslands hjá sjóðnum hækki úr 321,8 milljónum SDR í 482,7 milljónir SDR.

2. Tilefni og nauðsyn lagasetningar.

Alþjóðagjaldeyrissjóðurinn er fjármagnaður með kvótaframlögum aðildarríkja sem þau reiða af hendi við inngöngu í sjóðinn. Kvótar ákvarða m.a. útlánagetu sjóðsins og hve há lán aðildarríki sjóðsins geta fengið auk þess að ráða atkvæðavægi þeirra innan sjóðsins. Frumvarp þetta er lagt fram í tilefni sextánda almennu endurskoðunar á kvóta sjóðsins. Stjórn og sjóðsráð sjóðsins hafa samþykkt þá niðurstöðu hennar að hækka kvóta allra aðildarríkja um 50%. Seðlabankinn, sem fer með atkvæði Íslands fyrir hönd ríkissjóðs, greiddi atkvæði með niðurstöðunni í sjóðsráði eftir samráð við fjármála- og efnahagsráðuneytið. Ákvörðunin leiðir til hækkunar á heildarkvóta sjóðsins úr 476,8 ma. SDR í 715,7 ma. SDR. Samþykki íslenska ríkið kvótahækkunina hækkar kvóti Íslands úr 321,8 millj. SDR í 482,7 millj. SDR.

Til þess að tillaga um breytingu á kvóta sjóðsins verði samþykkt þarf stuðning aðildarríkja sem hafa minnst 85% af atkvæðamagni á bak við sig. Að auki verður kvóta aðildarríkis ekki breytt nema með samþykki viðkomandi ríkis. Við nýjustu endurskoðun á kvóta sjóðsins fengu aðildarríkin frest til 15. nóvember 2024 til þess að samþykkja hækkun eigin kvóta.

Kvóti aðildarríkja hefur verið endurskoðaður og stækkaður samtals níu sinnum. Aðrar endurskoðanir hafa ekki leitt til stækkunar kvóta. Ríkisstjórnin getur ekki samþykkt hækkun

kvótans nema að hafa til þess lagaheimild. Þegar kvótinn var stækkaður í fyrsta sinn árið 1959 fór ríkisstjórnin með fjárhagsleg samskipti við sjóðinn. Kvóti Íslands var stækkaður í annað sinn árið 1965 og þá var mælt fyrir um það í lögum að Seðlabankinn, þar sem gjaldeyrisvarasjóður Íslands er varðveittur, skyldi vera fjárhagslegur aðili að Alþjóðagjaldeyrissjóðnum fyrir hönd ríkisins. Síðan þá hefur fyrirkomulag kvótahækkunar ávallt verið með þeim hætti að Alþingi hefur með lögum veitt ríkisstjórninni heimild til að samþykkja hækkunina, síðast með lögum nr. 5/2012. Í öllum tilfellum hafa stjórnvöld samþykkt kvótahækkanir sjóðsins og er það nánast algilt fyrir öll aðildarríki hans frá upphafi. Með frumvarpinu er lagt til að ríkisstjórninni verði veitt sambærileg heimild til samþykktar á hækkun á kvóta Íslands í samræmi við sextánda almennu kvótaendurskoðunina og að Seðlabanki Íslands skuli leggja fram það fé sem þarf til hækkunar kvótans. Með samþykkt kvótahækkunarinnar yrði tryggt að Ísland viðhélði hlutfallslegri stærð kvóta, og þar með atkvæðavægi innan sjóðsins og möguleika á fjármögnun, í kjölfar síðustu aukningar hans.

3. Efni frumvarpsins.

Með frumvarpinu er lagt til að ríkisstjórninni verði heimilt að samþykkja hækkun kvóta Íslands hjá Alþjóðagjaldeyrissjóðnum úr 321,8 milljónum SDR í 482,7 milljónir SDR. Seðlabanki Íslands, sem fer með fjárhagsleg tengsl við Alþjóðagjaldeyrissjóðinn, sbr. 2. mgr. 31. gr. laga um Seðlabanka Íslands, nr. 92/2019, skal leggja fram það fé sem þarf til hækkunar kvótans.

Frumvarpið er í samræmi við niðurstöðu sextánda endurskoðunar á kvóta Alþjóðagjaldeyrissjóðsins þar sem samþykkt var hækkun á kvóta allra aðildarríkja um 50%. Samhliða hækkuninni verður dregið úr tvíhliða lánum aðildarríkja til sjóðsins. Útlánageta sjóðsins verður því óbreytt en fjármögnunin mun í auknum mæli endurspegla atkvæðavægi aðildarríkjanna. Öll aðildarríki sjóðsins utan Brasilíu og Rússlands studdu niðurstöður endurskoðunarinnar í stjórn sjóðsins. Seðlabanki Íslands, sem fer með atkvæði Íslands fyrir hönd ríkissjóðs, greiddi atkvæði með niðurstöðunni í sjóðsráði í samráði við fjármála- og efnahagsráðuneytið.

Verði frumvarpið að lögum er gert ráð fyrir því að ríkisstjórnin samþykki hækkun kvótans fyrir 15. nóvember 2024 í samræmi við niðurstöðu sextánda almennu endurskoðunar á kvóta Alþjóðagjaldeyrissjóðsins.

4. Samræmi við stjórnarskrá og alþjóðlegar skuldbindingar.

Í 21. gr. stjórnarskrárinnar er kveðið á um að samþykki Alþingis þurfi til vegna samninga við önnur ríki, ef þeir hafa í sér fylgið afsal eða kvaðir á landi eða landhelgi eða ef þeir horfa til breytinga á stjórnarhögum ríkisins. Ekki verður séð að við hækkun á kvóta Íslands hjá Alþjóðagjaldeyrissjóðnum reyni á efni ákvæðisins.

Eins og rakið hefur verið hér að framan felur frumvarpið í sér heimild til samþykktar á hækkun á kvóta Íslands hjá Alþjóðagjaldeyrissjóðnum sem samþykkt hefur verið af stjórn sjóðsins. Frumvarpið er nauðsynlegt til þess að tryggja óbreytta stöðu Íslands innan sjóðsins og er í samræmi við skuldbindingar Íslands gagnvart honum. Frumvarpið hefur ekki áhrif á aðrar alþjóðlegar skuldbindingar ríkisins.

5. Samráð.

Við undirbúning og vinnslu frumvarpsins var haft samráð við forsætisráðuneytið og Seðlabanka Íslands.

Áform um lagasetningu og frummat á áhrifum voru birt í samráðsgátt stjórnvalda á vefnum island.is 7. febrúar 2024 (mál nr. S-29/2024). Engar umsagnir bárust.

Drög að lagafrumvarpi voru birt í samráðsgátt stjórnvalda.....[dags....].

6. Mat á áhrifum.

Frumvarpið hefur hvorki bein áhrif á fjárhag hins opinbera né á innlent hagkerfi. Hins vegar stuðlar það að áframhaldandi samvinnuverkefnum í gegnum Alþjóðagjaldeyrissjóðinn. Ávinningur Íslands af því að taka þátt í þessari almennu kvótahækkun er einkum af tvennum toga. Í fyrsta lagi ræðst atkvæðavægi einstakra ríkja í stjórn sjóðsins af kvóta þeirra. Í öðru lagi geta aðildarríkin óskað eftir fjárhagsaðstoð frá sjóðnum ef þau lenda í greiðslujafnaðarvanda og miðast lánsfjárhæðir við tiltekið margfeldi af kvóta viðkomandi ríkis sem er breytilegt frá einum lánaflokki til annars. Ísland hefur nokkrum sinnum tekið lán hjá sjóðnum, síðast árið 2008.

Eftir samþykkt laganna mun skuldbinding Íslands aukast um 160,9 millj. SDR (rúmlega 29 ma.kr. m.v. gengi lok árs 2023). Þar af greiðir Seðlabankinn 40,2 millj. SDR (rúmlega 7 ma.kr. m.v. gengi lok árs 2023) í erlendri mynt til Alþjóðagjaldeyrissjóðsins, en sú fjárhæð mun teljast sem gjaldeyrisinnstæða Seðlabankans, auk þess sem 120,7 millj. SDR (rúmlega 22 ma.kr. m.v. gengi lok árs 2023) verða færðir sem krónuinnstæða sjóðsins í Seðlabankanum. Framlagið myndar sérstaka gjaldeyrisinnstæðu hjá sjóðnum og telst áfram til gjaldeyrisforða Seðlabankans og því er um að ræða breytingu á samsetningu gjaldeyrisforðans. Sá hluti framlagsins sem er í íslenskum krónum er ekki inntur af hendi heldur eignast Alþjóðagjaldeyrissjóðurinn kröfu á innstæðu í Seðlabankanum sem nemur umræddri fjárhæð. Ráðstöfunin hefur hvorki bein áhrif á útgjöld eða skuldbindingar A-hluta ríkissjóðs.

Um einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Greinin fjallar um að veita ríkisstjórninni heimild til þess að samþykkja að kvóti Íslands hjá Alþjóðagjaldeyrissjóðnum aukist um því sem nemur 160,9 millj. SDR, ásamt því að veita Seðlabanka Íslands heimild til þess að greiða fyrir þessa aukningu kvóta til Alþjóðagjaldeyrissjóðsins.

Um 2. gr.

Greinin þarfnast ekki skýringar